

Kemikaaliohutuse valdkonna (teenus 153) ohuproгноos aastaks 2025

Kemikaaliohutuse valdkonna ohuproгноos määrab kindlaks, milliseid kemikaale ja kosmeetikatooteid ning millistest põhimõtetest lähtuvalt kontrollib Terviseamet 2025. aastal. Ohuproгноos põhineb kemikaalide ja kosmeetikatoodete kasutusotstarbest, sihtrühmast ja võimaliku tervisekahjustuse raskusastmest ning tõenäosusest tuleneval riskitasemel, teostatud kontrollide tulemustel ja Euroopa Liidu kiirhoiatussüsteemi [Safety Gate](#) teavitustest.

Ohuproгноos on üles ehitatud kemikaalide ja kosmeetikatoodete kasutusotstarvete põhisel. Igale kasutusotstarbele on antud üldine riskitase, mis tuleneb tervisekahjustuse tekkimise tõenäosusest ja tervisekahjustuse raskusastme maatriksist (Tabel 1). Terviseriski määramisel on võetud arvesse varasemad Terviseameti poolt läbiviidud kemikaali- ja tooteohutuse valdkonna järelevalve tulemused ning Euroopa Liidu kiirhoiatussüsteem Safety Gate RAPEX teavitused.

Tabel 1. Riskihindamise maatriks

Tõenäosuse skaala	Terviserisk			
	A Vähetahtis	B Kerge	C Raske	D Väga raske
4 Väga kõrge				
3 Kõrge			I, II, III ¹	
2 Keskmine				
1 Madal				

¹ I Kosmeetikatooted; II Biotsiidid; III Kemikaalid, sh detergendid;

Ohuproгноosile tuginedes kontrollitakse kosmeetikatoodete, biotsiidide ja kemikaalide sh detergentide nõuetele vastavust [kemikaaliseaduses](#), [biotsiidiseaduses](#), [rahvatervise seaduses](#) ja teistes õigusaktides ning nendes viidatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrustes¹ sätestatud nõuetele ja kohustustele (Tabel 2).

Tabel 2. Ohuprognosis

Jrk nr	Kontrollitavad tooted	Riskitas			Kontrollimise põhjus	Kontrolli põhimõtted	Kontrolli mahu prognosis (tooted)
		Kõrge	Keskmine	Madal			
I	Mittelahapestavad kosmeetikatooted ja lastekosmeetika		X		<p>Riskitaseme määramisel on arvestatud, et tegemist on toodetega, millel on väga lai tarbijaskond ja mis on ettenähtud pikaajaliseks kontaktiks nahaga.</p> <p>Nõuetele mittevastavate kosmeetikatoodete kasutamine võib põhjustada ajutisi tervisekahjustusi (nt nahalööbed, punetus, turse, sensibiliseerimine või hingamisraskused) või püsivaid kahjustusi (nt mõju järglastele, paljunemisvõimele või kesknärvisüsteemile). Samuti võivad need avaldada tõsiseid soovimatuid mõjusid, mille tagajärjeks on ajutine või püsiv talitlushäire, puue, haiglaravi, kaasasündinud väärarengud või eluohtlikud seisundid.</p> <p>2024. aastal kontrollitud kosmeetikatoodetest 39% ei vastanud nõuetele.</p> <p>Põhilised puudused avastatud turujärelevalve käigus kosmeetikatoodete puhul: toodete märgistused ei vastanud kehtivatele nõuetele (pole märgitud toote otstarve, avatud kreemipurgi sümbol, koostisainete nimetused INCI järgi jne), ettevõtte ei olnud täitnud teavitamise kohustust CPNP (Cosmetic Products Notification Portal) portaalis, vastutaval isikul puudus nõutud tooteandmik, mille vorm ja sisu ei vastanud sätestatudle, märgistusel olid esitatud meditsiinilised näidustused ja väited, mis on kosmeetikatoodete puhul keelatud.</p> <p>Eesti turul tuvastati 2 ohtlikku kreemi, mis sisaldasid laboratoorsete analüüside kohaselt viljakust kahjustavat ainet butüülfenüül metüülpropionaali (BMHCA) ja allergiat tekitavaid säilitusaineid MI/MCI.</p> <p>Sagenevad juhtumid, kus kosmeetikatooteid üritatakse e-kaubanduse kaudu müüa, omistades neile raviomadusi, mis võivad tekitada terviseriske ja tarbijaid eksitada.</p>	<p>Kosmeetikatoodete tootjate, importijate ning vastutava isiku juures kontrollitakse hea tootmistava, toote andmikku, koostist (sh laboratoorselt), keemilistele ja mikrobioloogilistele nõuetele vastavust, ohutusaruannet ja ohutusehinnangut, loomkatseid, CPNP-s teavitamist, tõsisest soovimatust mõjust (TSM) teavitamist, märgistust sh väiteid ja ettevaatusabinõusid, andmeid ainete kohta ja pakendit.</p> <p>Kosmeetikatoodete määrase II-VI lisa piirangu nõuete täitmise kontrollimisel teostatakse laboratoorsed analüüsid järgmiste piirangute osas: konservandid, allergeensed lõhnaained, UV-filtrid, MI/MCI ja mikrobioloogilised näitajad.</p> <p>Kosmeetikatoodete hulgi- ja jaemüüjate juures (sh e-kaubanduses) kontrollitakse toote märgistust, pakendit, koostist (sh laboratoorselt) ja CPNP-teavitamist ja säilimistähtajast kinnipidamist.</p> <p>Fookus on kontrollida Eesti tootjaid ja importijaid kolmandatest riikidest.</p>	<p>Kontrollitakse minimaalselt 4% toodetest, nendest laboratoorselt mikrobioloogilistele näitajatele, konservantidele, lõhnaainetele 20%, UV-filtritele 5% ja MI/MCI sisaldusele 8%.</p>

II	Desinfektsiooni- vahendid (biotsiidi tooteliigid 1-5) ja kahjuritõrje (biotsiidi tooteliigid 14-20), biotsiidiga töödeldud tooted ning kahjuritõrje teenuse osutamine.		X	<p>Riskitaseme määramisel on arvestatud, et tegemist on toodetega, millel on väga lai tarbijaskond.</p> <p>Biotsiidide hulka kuuluvad muuhulgas ka inimese naha desinfitseerimiseks ettenähtud vahendid ja sääse/ puugitõrjevahendid, mis on ettenähtud pikaajaliseks kontaktiks nahaga.</p> <p>Turule võivad sattuda registreerimata/loata biotsiidid, mis sisaldavad mitteheakskiidetud toimeaineid ja olla seeläbi ohtlikud inimese tervisele, varale ja keskkonnale.</p> <p>Biotsiidide või biotsiidiga töödeldud toodete ebapiisava teabe korral märgistusel ei pruugi tarbija olla teadlik ohtudest või võib biotsiidi kasutada selleks mitteettenähtud viisil ning saada seeläbi tervisekahjustusi või põhjustada ohtu keskkonnale ja varale.</p> <p>2024. aastal kontrollitud biotsiididest 69% ei vastanud nõuetele. Põhilised puudused avastatud turujärelevalve käigus: nõuetele ei vastanud biotsiidi märgistus, reklaam, biotsiidide ohutuskartide sisu, keel ja rubriikide nimetused ei vastanud REACH- määruse nõuetele.</p> <p>2024. aastal kõrvaldati turult mittelubatud ohtliku toimeainega alletriin sääsetõrjevahend ning tuvastati sipelgatõrjevahend, mis sisaldas toimeainet fiproniili, mis on mesilaste jaoks väga mürgine ning mille väärkasutamise tõttu hukkusid mesilaste pered.</p>	<p>Kontrollid hõlmavad biotsiidide registreerimistunnistusi/ lube, ohutuskarte (põhirõhk jagudel 1,2,3,8,11,12 ja 15), koostist (sh laboratoorselt), märgistust (sh kasutusjuhiseid), biotsiidi omaduste kokkuvõtet, ohu klassifitseerimist ja pakendit.</p> <p>Veebimüügi korral kontrollitakse lisaks biotsiidimääruse artiklis 72 ja CLP-määruse artiklis 48 sätestatud nõuete täitmist.</p> <p>Kutselise kahjuliku organismi tõrje teenuse osutamise korral kontrollitakse teenuse osutamisele esitatud nõuete täitmist ning kahjulike organismide tõrje plaani ja aruannet.</p>	Kontrollitakse minimaalselt 4% toodetest, nendest laboratoorselt 27% (metanool, etanool, isopropanool)
III	Kemikaalid ja detergendid, mis kuuluvad REACH-määruse XVII lisa piirangute alla ja/või vastavad CLP-määruse ohuklassifitseerimise kriteeriumidele.		X	<p>Riskitaseme määramisel on arvestatud, et tegemist on toodetega, millel on väga lai tarbijaskond.</p> <p>Kemikaalide hulka võivad kuuluda kantserogeensed, mutageensed, reproduktiivtoksilised, mis pikaajalisel kasutamisel võivad avaldada mõju järglastele, paljunemisvõimele, kesknärvisüsteemile ja tekitada vähki, ning sensibiliseerivad, söövitatavad ained ja segud.</p> <p>Kemikaalide sh detergientide turustamiseelsete tegevuste läbiviimise vigade tõttu võib puudu jääda piisav info aine omaduste ning vajalike riskijuhtimismeetmete kohta. Kemikaalide ohutuskartide, pakendi ja märgistuse ning detergientide puhul ka kasutusjuhendi nõuetele mittevastavuse korral võib tarbija saada tõsiseid tervisekahjustusi.</p> <p>Piirangunõuetele mittevastavuse korral võivad tavatarbija kasutusse sattuda väga ohtlikud kemikaalid, mis võivad põhjustada väga tõsiseid tervisekahjustusi (sh surma) ning suurt kahju keskkonnale ja varale.</p> <p>Turult kõrvaldati 11 püsimeigi ja tätoveerimistinti, mis sisaldasid ohtlike aineid nagu arseen, plii, koobalt, nikkel ja benso[a]püreen.</p>	<p>Kemikaalide, sh detergientide puhul kontrollitakse registreerimist, koostist (sh laboratoorselt), ohutuskarti (põhirõhk jagudel 1,2,3,8,11,12 ja 15) ohtude klassifitseerimist, märgistust ja pakendit, ohtlike kemikaalide arvestust.</p> <p>Veebimüügi korral kontrollitakse lisaks CLP-määruse artiklis 48 sätestatud nõuete täitmist.</p> <p>Fookus on kontrollida Eesti tootjaid ja importijaid kolmandatest riikidest.</p>	Kontrollitakse minimaalselt 5% toodetest, nendest laboratoorselt 14% (vabad amiidid, raskemetallid, PAH'id, REACH XVII piirangutega ained).

				<p>2024. aastal kontrollitud kemikaalidest ja detergentidest 48% ei vastanud nõuetele.</p> <p>Turujärelevalve käigus avastati järgmised puuudused:</p> <p>ohtlike ainete klassifikatsioon ei vastanud CLP-määrusele, pakenditel puudusid nõuetekohased teabed, piktogramm, tunnussõna, ohu- ja hoiatuslaused; ohutuskaartides ja toodete etikettidel olevad andmed ei langenud kokku, ohutuskaartidel ja märgistustel puudusid ohtlike koostisainete nimetused, mille alusel toodet klassifitseeriti ohtlikuks.</p>		
--	--	--	--	---	--	--

1

- Kosmeetikamäärus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1223/2009, 30. november 2009, kosmeetikatoodete kohta.
- Turujärelevalve määrus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2019/1020, 20. juuni 2019, turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011.
- Biotsiidimäärus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 528/2012, 22. mai 2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist.
- REACH-määrus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1907/2006/EÜ, 18.12.2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ.
- CLP-määrus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1272/2008, 16. detsember 2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006.